

K O M U N I K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, czerwiec 2009

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/93/2009

OCENY I ROZLICZENIA OKRESU PRL
W OPINII PUBLICZNEJ

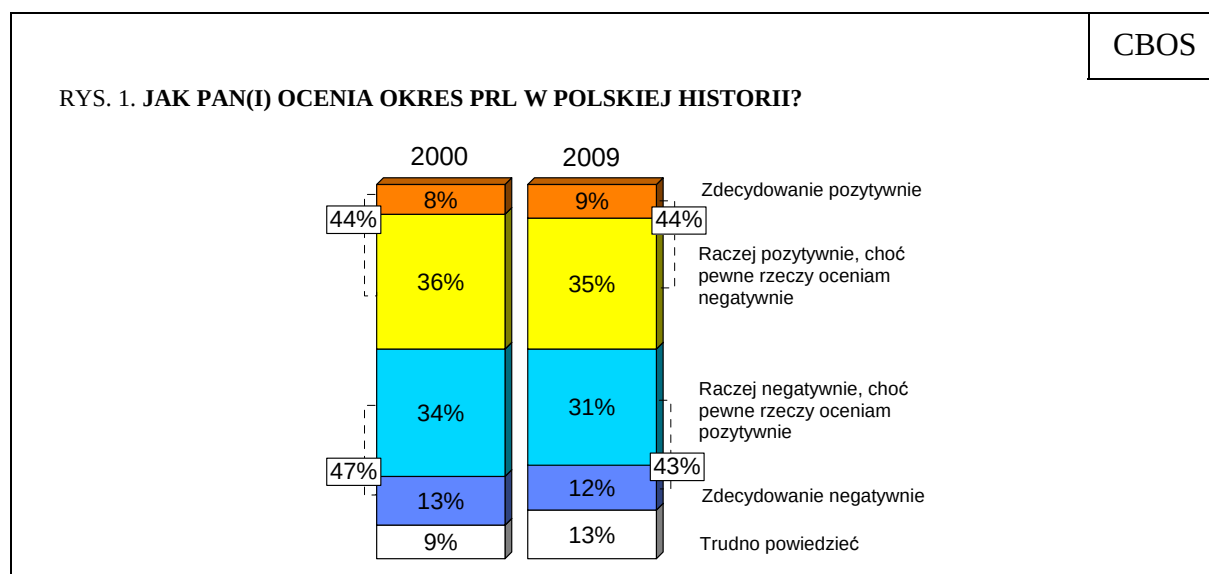

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

Po dwudziestu latach istnienia demokratycznej Polski wciąż aktualne pozostają pytania o to, jak odnieść się do przeszłości: w jaki sposób oceniać ludzi i wydarzenia z okresu Polski Ludowej, czy należy tę przeszłość w jakiś sposób rozliczać i czy w ogóle z dzisiejszej perspektywy możliwy jest jej sprawiedliwy osąd. W jednym z ostatnich sondaży¹ sprawdziliśmy, jak – zdaniem społeczeństwa – powinien być traktowany obecnie ten okres w historii Polski.

STOSUNEK DO PRZESZŁOŚCI

Polacy są podzieleni w swoich opiniach o przeszłości. Ponad dwie piąte ankietowanych (44%) pozytywnie ocenia okres PRL w historii naszego kraju i niemal identyczna grupa (43%) ma do niego negatywny stosunek. W ostatnich latach percepcja PRL zmieniła się tylko w niewielkim stopniu. Można jedynie zauważyć nieznaczny spadek liczby respondentów oceniających te lata krytycznie oraz zwiększenie się grupy osób niemających wyrobionego zdania w tej kwestii.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (228) przeprowadzono w dniach 7–13 maja 2009 roku na liczącej 1078 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Stosunek do okresu PRL, a przede wszystkim brak sprecyzowanej oceny, zależy w dużym stopniu od wieku badanych. Granicą, poniżej której odsetek deklaracji „trudno powiedzieć” zauważalnie spada, jest 35 lat; niemal co trzecia młodsza osoba nie ma wyrobionej opinii na ten temat. Wśród starszych respondentów tylko nieliczni nie potrafią ustosunkować się do tych czasów, a ponad połowa dobrze ocenia okres PRL w polskiej historii.

Tabela 1

Wiek respondentów	Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?		
	Pozytywnie	Negatywnie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Do 34 lat	24	45	31
35 lat i więcej	54	42	4

Opinie na ten temat zależą też od poziomu wykształcenia respondentów. Zdecydowanie najbardziej krytyczni w ocenach PRL są badani z wyższym wykształceniem (zob. tabele aneksowe). Negatywne postrzeganie tego okresu znacząco przeważa również wśród mieszkańców największych aglomeracji miejskich, w grupie najlepiej zarabiających, a także wśród osób o prawicowych poglądach politycznych. Pozytywny stosunek do PRL w większości deklarują badani o orientacji lewicowej.

Ankietowani, którzy przed rokiem 1989 należeli do PZPR, w zdecydowanej większości pozytywnie odnoszą się do czasów Polski Ludowej, natomiast członkowie „Solidarności” sprzed 1989 roku mają podzielone opinie, jednak z niewielką przewagą negatywnego stosunku do tego okresu historii.

Tabela 2

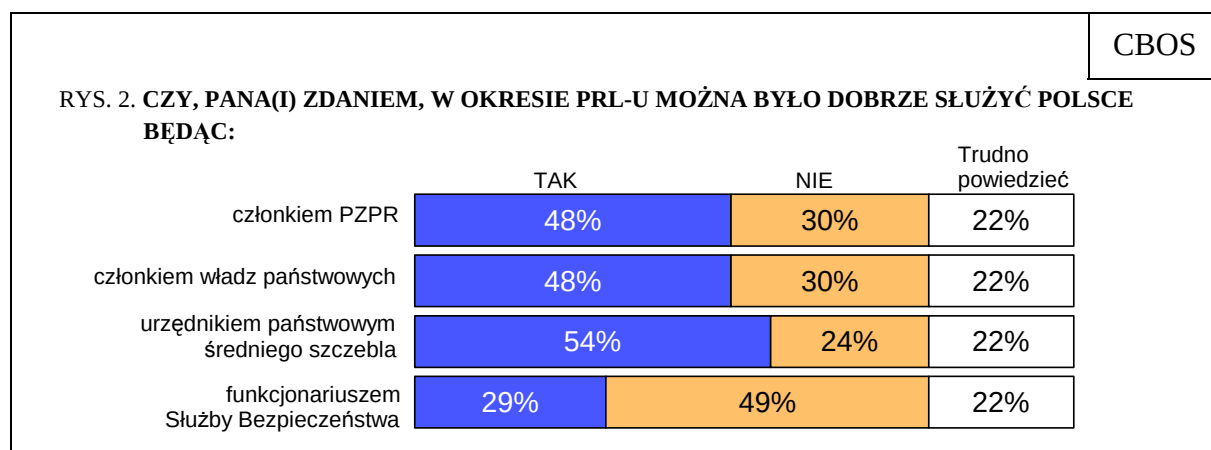
Deklaracje osób, które przed 1989 rokiem należały do:	Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?		
	Pozytywnie	Negatywnie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– PZPR	77	21	2
– NSZZ „Solidarność”	45	52	3

W potencjalnych elektoratach krytyczny stosunek do okresu PRL w polskiej historii deklaruje większość zwolenników PO i PiS. Natomiast niemal jednoznacznie pozytywnie odnoszą się do niego osoby, które w najbliższych wyborach poparłyby SLD.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?		
	Pozytywnie	Negatywnie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	36	59	5
SLD**	83	17	0
PiS	31	65	4
Niezamierzający głosować	48	38	14
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			
** Odpowiedzi potencjalnych wyborców SLD należy traktować ostrożnie z powodu ich niewielkiej liczebności w badanej próbie			

Czy wypełnianie ról podtrzymujących ówczesny system uniemożliwiało, zdaniem Polaków, działanie dla ogólnie pojętego dobra kraju czy też nie stanowiło przeszkody w takim działaniu? Większość ankietowanych (54%) uważa, że w okresie PRL można było dobrze służyć Polsce będąc urzędnikiem średniego szczebla. Zdaniem blisko połowy pytaných (48%) taka postawa była również możliwa w przypadku członków partii, a także władz państwowych. Odmienne stanowisko zajmują Polacy, jeśli chodzi o pracę w SB. Niemal połowa respondentów (49%) uważa, że będąc funkcjonariuszem SB nie można było dobrze służyć Polsce.

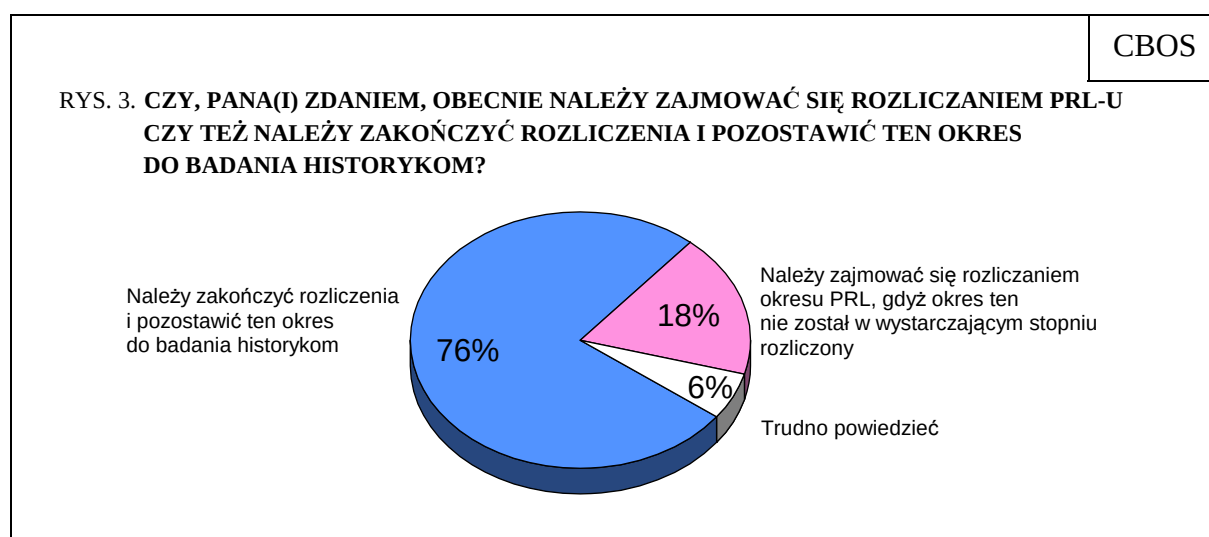
Relatywnie bardziej krytyczne stanowisko wobec wszystkich wymienionych funkcji zajmują osoby lepiej wykształcone. Poza tym na opinie wpływają poglądy polityczne; szczególnie różnią się między sobą badani o poglądach lewicowych i prawicowych.

Zdecydowana większość ankietowanych, którzy przed rokiem 1989 należeli do partii, zgadza się z tym, że Polsce mogli dobrze służyć zarówno członkowie PZPR (79%) czy ówczesnych władz państwowych (73%), jak i urzędnicy średniego szczebla (77%), ale ponad połowa z nich (52%) kwestionuje taką możliwość w przypadku funkcjonariuszy SB.

Na poglądy w tej sprawie wpływa również ogólny stosunek do czasów PRL. Osoby krytycznie ustosunkowane do tego okresu najczęściej uważają, że nie można było dobrze służyć Polsce będąc członkiem partii (50%), władz państwowych (49%) czy – tym bardziej – funkcjonariuszem SB (68%), natomiast sądzą, iż nie wykluczała tego funkcja urzędnika średniego szczebla (49%). Ankietowani, którzy pozytywnie ocenili ten okres, w większości przyznają, że zasługi dla Polski mogli mieć członkowie partii (66%), władz państwowych (64%) oraz urzędnicy (69%), natomiast jeśli chodzi o funkcjonariuszy SB – mają podzielone opinie (39% wobec 40%).

STOSUNEK DO ROZLICZEŃ PRZESZŁOŚCI

Wydaje się, że Polacy mają dość jednoznaczny ogólny stosunek do rozliczania powojennej historii kraju. Większość badanych (76%) uważa, że należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom. Niespełna co piąty respondent (18%) sądzi, że należy je kontynuować, ponieważ PRL nie został w wystarczającym stopniu rozliczony.

Na potrzebę rozliczeń relatywnie częściej wskazują ankietowani z największych aglomeracji miejskich. Ponadto częściej są to osoby praktykujące religijnie. Relatywnie najmniej zwolenników rozliczeń jest wśród respondentów o poglądach lewicowych, natomiast nieco więcej niż przeciętnie – wśród mających sympatie prawicowe.

Osoby, które przed 1989 rokiem miały legitymację PZPR, niemal powszechnie (93%) są przeciwne rozliczeniom PRL. Warto jednak zaznaczyć, iż ankietowani, którzy zadeklarowali, że przed transformacją należeli do NSZZ „Solidarność”, również w znacznej większości (80%) są krytycznie nastawieni do rozliczania powojennej historii Polski.

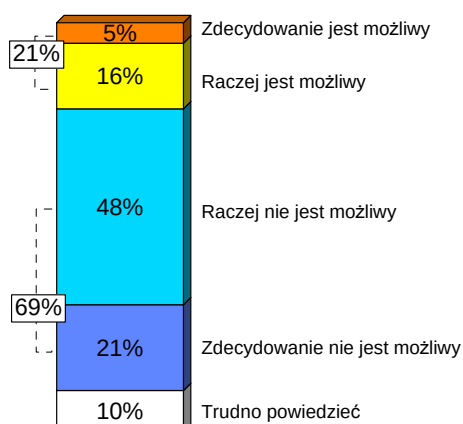
O ile potencjalne elektoraty PO i SLD (a także ludzie niemający reprezentacji na scenie politycznej) nie różnią się istotnie poglądami na ten temat, o tyle zwolennicy PiS wyraźnie częściej opowiadają się za rozliczeniem okresu PRL.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty*	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie należy zajmować się rozliczaniem PRL-u czy też należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom?		
	Należy zajmować się rozliczaniem okresu PRL, gdyż okres ten nie został w wystarczającym stopniu rozliczony	Należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	13	81	6
SLD**	12	86	2
PiS	40	53	7
Niezamierzający głosować	16	78	6
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			
** Odpowiedzi potencjalnych wyborców SLD należy traktować ostrożnie z powodu ich niewielkiej liczebności w badanej próbie			

Negatywny stosunek do kontynuowania rozliczeń PRL-u można w pewnym stopniu wyjaśniać deklaracjami uzyskanymi w odpowiedziach na kolejne pytania. Ponad dwie trzecie Polaków (69%) uważa, że obecnie niemożliwe jest sprawiedliwe osądzenie ludzi sprawujących wówczas władzę. Przeciwną opinię wyraża tylko co piąty ankietowany (21%).

RYS. 4. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY Z DZISIEJSZEJ PERSPEKTYWY MOŻLIWY JEST SPRAWIEDLIWY OSĄD LUDZI SPRAWUJĄCYCH WŁADZĘ W PRL CZY TEŻ NIE?

O możliwości sprawiedliwego osądzenia ludzi sprawujących władzę w Polsce Ludowej relatywnie częściej są przekonani respondenci najmłodszy, badani z wyższym wykształceniem, mieszkańcy największych miast, a także ankietowani, którzy uczestniczą w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu oraz deklarują prawicowe poglądy polityczne.

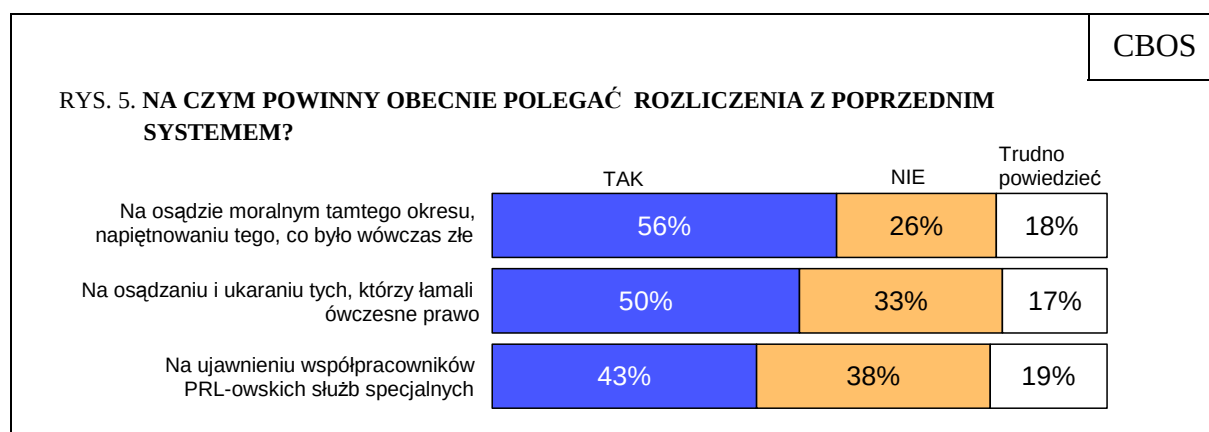
Byli członkowie PZPR nieco częściej niż ogół badanych twierdzą, że sprawiedliwy osąd nie jest w tym przypadku możliwy (79%). Przynależność do „Solidarności” przed 1989 rokiem nie wpływa znacząco na poglądy w tej sprawie.

Respondenci przekonani, że z dzisiejszej perspektywy sprawiedliwy osąd ludzi sprawujących wówczas władzę nie jest możliwy, w zdecydowanej większości krytykują zajmowanie się rozliczeniami okresu PRL. Natomiast osoby zakładające, że po latach tego rodzaju osąd może być sprawiedliwy, mają w tej kwestii podzielone opinie, niemniej wśród nich również przeważa przekonanie, że należy zakończyć rozliczenia i okres ten pozostawić do badania historykom.

Tabela 5

Jak Pan(i) sądzi, czy z dzisiejszej perspektywy możliwy jest sprawiedliwy osąd ludzi sprawujących władzę w PRL czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie należy zajmować się rozliczaniem PRL-u czy też należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom?		
	Należy zajmować się rozliczaniem okresu PRL, gdyż okres ten nie został w wystarczającym stopniu rozliczony	Należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Jest możliwy	43	52	5
Nie jest możliwy	12	85	3
Trudno powiedzieć	4	62	35

Wszystkim respondentom – niezależnie od tego, jak odpowiedzieli na poprzednie pytania – przedstawiliśmy kilka bardziej szczegółowych stwierdzeń dotyczących rozliczenia okresu PRL. Okazuje się, że większość badanych (56%) zaakceptowałaby taką formę rozliczenia przeszłości, która opiera się na osądzie moralnym tych czasów i napiętnowaniu tego, co było złe. Tylko co czwarty respondent (26%) jej nie aprobuje. Ponadto połowa Polaków (50%, przy sprzeciwie 33%) uważa, że powinno się osądzić i ukarać tych, którzy łamali ówczesne prawo. Pomysł ujawnienia współpracowników PRL-owskich służb specjalnych jest aprobowany przez ponad dwie piąte badanych (43%), niemniej duża grupa (38%) ma na ten temat odmienne zdanie.

We wszystkich trzech przypadkach badani o prawicowych poglądach politycznych zauważalnie częściej wyrażają aprobatę proponowanych rozliczeń niż osoby utożsamiające się z centrum lub lewicą.

Ciekawe jest to, że na powyższe formy osądu przeszłości zgadzają się również (przynajmniej w pewnej części) respondenci, którzy odpowiadając na jedno z poprzednich pytań poparli pomysł zakończenia rozliczeń i pozostawienia tego okresu do badań historycznych. Rozbieżność ta ma co najmniej dwie przyczyny. Jedną z nich może być to, że Polacy zrazili się formą rozliczania okresu PRL, która dominowała w dyskursie publicznym ostatnich lat, stąd – ogólnie rzecz biorąc – woleliby raczej oddać te kwestie w ręce historyków, niż zostawiać w dyspozycji polityków. Przyczyna druga może wynikać z braku akceptacji tego, by tematyka rozliczeń okresu PRL zajmowała jedno z centralnych miejsc w dyskursie publicznym.

Tabela 6

Na czym powinny obecnie polegać rozliczenia z poprzednim systemem?	Odpowiedzi osób:			
	aprobujących rozliczenia	dezaprobujących rozliczenia	aprobujących rozliczenia	dezaprobujących rozliczenia
	TAK		NIE	
	w procentach			
Na osądzie moralnym tamtego okresu, napiętnowaniu tego, co było wówczas złe	82	52	12	31
Na osądzaniu i ukaraniu tych, którzy łamali ówczesne prawo	77	45	16	40
Na ujawnieniu współpracowników PRL-owskich służb specjalnych	82	36	11	47

Pominięto „trudno powiedzieć”

Osoby, które należały do PZPR, w większości (55%) zgadzają się na moralny osąd tamtego okresu, przeważnie oponują jednak, jeśli chodzi o ukaranie tych, którzy wówczas łamali prawo (49%), a zwłaszcza o ujawnianie współpracowników SB (66%). Członkowie „Solidarności” sprzed 1989 roku nie różnią się znacząco w swoich opiniach od pozostałych respondentów.

Zapytaliśmy również o kwestię związaną z działaniem Instytutu Pamięci Narodowej – o to, w jaki sposób powinny być ujawniane dokumenty z okresu PRL. W ubiegłych latach najczęściej padała odpowiedź, że IPN powinien ujawniać tylko te materiały, które dotyczą osób pełniących ważne funkcje publiczne w państwie. Obecnie to stanowisko jest mniej popularne (29%), natomiast największa grupa (40%) opowiada się za nieujawnianiem żadnych materiałów znajdujących się w IPN. Od 2006 roku nie zmienił się odsetek badanych, którzy popierają przedstawienie społeczeństwu wszystkich dokumentów zgromadzonych przez służby specjalne (24%). Zwiększenie grupy osób krytycznie nastawionych do ujawniania przez IPN jakichkolwiek treści z lat 1944–1989 można wiązać między innymi ze wzrostem społecznego niezadowolenia z działalności tej instytucji, które odnotowaliśmy w kwietniowym badaniu².

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o działalności parlamentu, prezydenta, IPN i NBP”, kwiecień 2009 (opr. M. Wenzel).

Tabela 7

Który z przedstawionych sposobów dotyczących ujawniania zawartości archiwów IPN wydaje się Panu(i) najlepszy?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII 2005	IX 2006	VI 2007	V 2009
	w procentach			
Należy ujawnić wszystkie materiały zgromadzone przez służby specjalne PRL, które znajdują się w archiwach IPN	38	24	24	24
Należy ujawnić wyłącznie materiały dotyczące osób pełniących ważne funkcje publiczne w państwie	41	35	35	29
Nie należy ujawniać żadnych materiałów znajdujących się w IPN, a okres 1944–1989 uznać za zamknięty rozdział historii	20	25	25	40
Trudno powiedzieć	11	16	16	7

Osoby, które należały do PZPR, w zdecydowanej większości (71%) są przeciwne ujawnianiu przez IPN jakichkolwiek dokumentów. Działacze „Solidarności” sprzed 1989 roku nie różnią się istotnie w poglądach na ten temat od ogółu społeczeństwa.

Badani popierający kontynuowanie rozliczeń okresu PRL najczęściej uważają, że powinno się ujawnić wszystkie dokumenty z tamtego okresu znajdujące się w archiwach. Ci, którzy opowiadają się za zakończeniem rozliczeń i przekazaniem tej tematyki historykom, przeważnie deklarują, że nie powinno się ujawniać żadnych dokumentów z lat 1944–1989.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie należy zajmować się rozliczaniem PRL-u czy też należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom?	Który z przedstawionych sposobów dotyczących ujawniania zawartości archiwów IPN wydaje się Panu(i) najlepszy?		
	Należy ujawnić wszystkie materiały zgromadzone przez służby specjalne PRL, które znajdują się w archiwach IPN	Należy ujawnić wyłącznie materiały dotyczące osób pełniących ważne funkcje publiczne w państwie	Nie należy ujawniać żadnych materiałów znajdujących się w IPN, a okres 1944–1989 uznać za zamknięty rozdział historii
	w procentach		
Należy zajmować się rozliczaniem okresu PRL, gdyż okres ten nie został w wystarczającym stopniu rozliczony	46	38	11
Należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom	19	27	48

Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na temat okresu PRL w polskiej historii są silnie podzielone. Niejednoznaczny jest również stosunek społeczeństwa do rozliczania tamtych czasów. Ogólnie rzecz biorąc, Polacy nie popierają tego, aby rozliczenia zajmowały istotne miejsce w dyskusji publicznej, co jest prawdopodobnie w dużej mierze związane z uwikłaniem tej tematyki w aktualną politykę, jak również z atmosferą oskarżeń i konfliktów, która niejednokrotnie towarzyszy publicznemu przywoływaniu tego okresu. Można do tego dodać przekonanie większości społeczeństwa, że obecnie nie sposób sprawiedliwie osądzić tych, którzy kierowali ówczesną polityką. Z drugiej jednak strony Polacy są skłonni dopuścić pewne formy rozliczania przeszłości – moralny osąd tego, co było wówczas złe, i ukaranie osób, które łamały ówczesne prawo. Jeśli chodzi o konkretne działania – sposób ujawniania dokumentów zgromadzonych przez IPN – również w tej kwestii opinie istotnie się różnią. Co prawda ponad połowa badanych opowiada się za jakąś formą ujawnienia danych z lat 1944–1989, jednak nie można pominąć faktu, że coraz więcej Polaków się temu sprzeciwia.

Opracował
Michał FELIKSIĄK

A N E K S

Tabela 1

		Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?			Liczba osób
		Pozytywnie	Negatywnie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		44	43	13	1076
Płeć	Mężczyźni	42	47	11	512
	Kobiety	46	40	14	564
Wiek	18-24 lata	25	41	34	144
	25-34	23	47	29	202
	35-44	45	49	6	179
	45-54	55	43	2	187
	55-64	58	39	2	179
	65 lat i więcej	56	38	6	184
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	34	15	403
	Miasto do 20 tys.	48	38	14	144
	20-100 tys.	42	46	12	206
	101-500 tys.	41	46	13	174
	501 tys. i więcej mieszk.	28	65	7	148
Wykształcenie	Podstawowe	55	31	14	273
	Zasadnicze zawodowe	50	38	12	272
	Średnie	40	47	12	369
	Wyższe	25	63	11	162
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	68	6	90
	Średni personel, technicy	39	54	7	43
	Pracownicy adm.-biurowi	33	52	15	56
	Pracownicy usług	44	41	15	89
	Robotnicy wykwalifikowani	48	45	6	106
	Robotnicy niewykwalifik.	53	31	16	58
	Rolnicy	52	32	16	57
	Pracujący na własny rach.	34	45	21	48
Bierni zawodowo	Renciści	53	42	6	74
	Emeryci	59	36	4	245
	Uczniowie i studenci	16	46	38	98
	Bezrobotni	45	37	18	64
	Gospodynie domowe i inni	40	43	17	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	52	11	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	47	12	56
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	47	14	271
	prywatnym gosp. rolnym	51	30	19	51
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	31	16	220
	501-750	54	34	12	175
	751-1000	50	43	7	199
	1001-1500	45	43	12	160
	Powyżej 1500 zł	28	65	7	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	36	13	171
	Średnie	48	39	12	495
	Dobre	37	51	13	410
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	46	8	80
	Raz w tygodniu	48	40	12	517
	1-2 razy w miesiącu	43	42	15	173
	Kilka razy w roku	40	46	14	190
	W ogóle nie uczestniczy	35	51	14	116
Poglądy polityczne	Lewica	66	27	7	139
	Centrum	47	37	16	308
	Prawica	32	62	7	355
	Trudno powiedzieć	45	34	21	273

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie należy zajmować się rozliczaniem PRL-u czy też należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom?			Liczba osób
		Należy zajmować się rozliczaniem okresu PRL, gdyż okres ten nie został w wystarczającym stopniu rozliczony	Należy zakończyć rozliczenia i pozostawić ten okres do badania historykom	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	76	6	1074
Płeć	Mężczyźni	20	74	6	512
	Kobiety	16	77	7	562
Wiek	18-24 lata	16	71	13	142
	25-34	17	79	3	203
	35-44	19	75	6	179
	45-54	17	79	4	187
	55-64	18	77	5	179
	65 lat i więcej	18	73	9	184
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	76	7	403
	Miasto do 20 tys.	10	85	5	144
	20-100 tys.	21	72	7	207
	101-500 tys.	15	79	7	174
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	28	68	4	147
	Podstawowe	15	72	13	272
	Zasadnicze zawodowe	16	79	4	273
	Średnie	18	77	5	367
Grupa społ.-zaw. pracujący	Wyższe	24	74	2	163
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	75	4	91
	Średni personel, technicy	12	88		43
	Pracownicy adm.-biurowi	21	76	3	56
	Pracownicy usług	19	79	2	89
	Robotnicy wykwalifikowani	20	78	2	106
	Robotnicy niewykwalifik.	16	76	8	58
	Rolnicy	13	82	5	57
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	15	81	5	48
	Renciści	18	73	9	73
	Emeryci	17	76	7	245
	Uczniowie i studenci	21	64	15	96
	Bezrobotni	9	81	10	65
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	25	66	9	47
	inst. państw., publicznej	20	74	5	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	75	3	56
	sekt. prywat. poza rolnict.	17	81	2	273
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	18	79	4	51
	Do 500 zł	16	77	7	219
	501-750	16	78	6	176
	751-1000	12	83	5	199
	1001-1500	18	77	5	160
Ocena własnych war. mater.	Powyżej 1500 zł	20	78	2	137
	Złe	17	76	7	170
	Średnie	17	76	6	494
Udział w prakt. religijnych	Dobre	18	76	6	410
	Kilka razy w tygodniu	27	67	6	81
	Raz w tygodniu	17	76	7	515
	1-2 razy w miesiącu	25	68	7	174
	Kilka razy w roku	16	80	5	189
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	8	87	5	115
	Lewica	6	92	2	139
	Centrum	17	78	4	308
	Prawica	28	70	3	355
	Trudno powiedzieć	11	73	16	271

Tabela 3

		Jak Pan(i) sądzi, czy z dzisiejszej perspektywy możliwy jest sprawiedliwy osąd ludzi sprawujących władzę w PRL czy też nie?			Liczba osób
		Jest możliwy %	Nie jest możliwy %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		21	69	10	1074
Płeć	Mężczyźni	26	67	7	512
	Kobiety	17	71	13	563
Wiek	18-24 lata	30	56	14	144
	25-34	20	73	7	202
	35-44	20	72	8	180
	45-54	19	77	5	187
	55-64	22	67	11	177
	65 lat i więcej	18	65	17	184
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	69	13	403
	Miasto do 20 tys.	22	70	8	143
	20-100 tys.	21	71	8	206
	101-500 tys.	20	70	10	174
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	30	64	6	148
	Podstawowe	19	62	19	273
	Zasadnicze zawodowe	19	74	8	271
	Średnie	21	71	9	367
Grupa społ.-zaw. pracujący	Wyższe	30	68	2	163
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	73	1	91
	Średni personel, technicy	17	80	2	43
	Pracownicy adm.-biurowi	12	83	5	55
	Pracownicy usług	17	77	6	89
	Robotnicy wykwalifikowani	21	74	5	106
	Robotnicy niewykwalifik.	15	68	17	58
	Rolnicy	22	68	10	57
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	24	70	6	48
	Renciści	21	62	17	74
	Emeryci	18	67	15	243
	Uczniowie i studenci	39	50	11	98
	Bezrobotni	24	62	14	65
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	12	75	13	48
	inst. państw., publicznej	23	74	3	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	64	6	55
	sekt. pryw. poza rolnict.	17	77	6	273
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	19	69	12	51
	Do 500 zł	21	69	10	220
	501-750	20	71	9	175
	751-1000	16	74	10	198
	1001-1500	19	72	9	159
Ocena własnych war. mater.	Powyżej 1500 zł	21	75	4	139
	Złe	20	66	14	171
	Średnie	19	70	11	494
Udział w prakt. religijnych	Dobre	24	69	7	409
	Kilka razy w tygodniu	30	63	7	81
	Raz w tygodniu	23	66	11	516
	1-2 razy w miesiącu	20	67	13	173
	Kilka razy w roku	19	73	8	189
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	11	81	8	116
	Lewica	13	82	5	139
	Centrum	22	70	8	307
	Prawica	29	68	4	355
	Trudno powiedzieć	14	62	24	272